

9. Understanding International Diplomacy. Theory, Practice and Ethics. Second Edition Corneliu Bjola and Markus Kornprobst. First edition published by Routledge 2013. Second edition published 2018. 305 p.

10. Modern Diplomacy in Practice. Written and Edited by Robert Hutchings, Jeremi Suri. Springer Nature Switzerland AG, 2020. 260 p.

11. Ціватий В. Г. Діаспоральна політика і діаспоральна дипломатія КНР в умовах поліцентричного світоустрою XXI століття (освітньо-інтелектуальний потенціал та інституціональні особливості китайської діаспори в Японії). *Китайська цивілізація: традиції та сучасність: збірник наукових статей*. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Випуск 15. С. 215–220.

12. Китай очима Азії : колективна монографія / Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України ; Українська асоціація китаєзнавців. К., 2017. 316 с.

УДК 328.18(477):328.18(510)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-38>

Шамрасва В. М.

ORCID: 0000-0002-7140-3742

доктор політичних наук, доцент,

професор кафедри міжнародного і європейського права

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКІ ВІДНОСИНИ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ КНР

Ключові слова: міжнародні відносини, Україна, КНР, двостороннє співробітництво, стратегічне партнерство.

В умовах сьогодення позиція Китайської Народної Республіки, як впливового актора світової та регіональної політичної арени привертає увагу і зацікавлення багатьох науковців та широкого кола міжнародних та внутрішньо національних суб'єктів. КНР стабільно демонструє високі темпи зростання економічного потенціалу, що відкриває широкі можливості для відстоювання своїх національних інтересів та розвитку політичного потенціалу. Успіхи офіційного Пекіна у сфері міжнародних відносин багато в чому є наслідком його зваженої міжнародної позиції та активної регіональної політики. Всі ці фактори були проде-

монстровані і в умовах розгортання сучасної «української кризи», неспровокованої агресивної політики РФ щодо України.

Дослідження еволюції розвитку українсько-китайських відносин від встановлення дипломатичних відносин і до проголошення стратегічного партнерства, аналіз позиції КРН і бачення завершення українсько-російського конфлікту значно розширює можливості використання Україною китайського чинника в сучасних складних умовах та при подальшому постконфліктному врегулюванні.

Україна є впливовим регіональним актором, привабливим ринком збуту та володіє значним потенціалом для розвитку співробітництва у багатьох галузях, що і обумовлює зацікавленість Пекіна у розвитку активного та глибокого співробітництва з Києвом. А геополітичне становище та економічна структура Києва роблять його особливо привабливим напрямком зовнішньополітичної діяльності Пекіна [1]. 4 січня 1992 р. між КНР та Україною було встановлено дипломатичні відносини [2]. Договірною базою партнерства між державами стали і такі документи як комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та КНР [2], Спільні українсько-китайські комюніке (1992 та 1995 рр.), Спільна (київська) декларація між Україною та КНР (1994), Спільна (пекінська) декларація про розвиток та поглиблення відносин дружби та співробітництва (1995 р.), Спільна (київська) декларація про зміцнення дружби та всебічного співробітництва у XXI ст. (2001 р.), Спільна (пекінська) декларація України та КНР (2002 р.), Спільна (київська) декларація про встановлення та розвиток відносин стратегічного партнерства (2011 р.) та ін. [3-4].

Для держав-партнерів завжди важливо було і спільно співпрацювати в рамках міжнародних організацій, насамперед в ООН. Передусім, це наступні питання: реформа системи ООН, протидія гегемонізму та з політиці сили у міжнародних відносинах, ядерне роззброєння, боротьба з тероризмом, міжнародною злочинністю тощо. Україна підтримує позицію КНР щодо Тайваню, Тибету та інших актуальних проблем китайської зовнішньої політики, також поділяє відданість принципу «одного Китаю»,

З загостренням українсько-російських відносин взимку 2013–2014 рр. і виникненням кризи Китай, як один із впливових гравців на світовій арені, не міг залишитися осторонь. Події лютого 2014 р. у Києві, змусили лідерів КНР переглядати стратегію зовнішньополітичної діяльності і особливо її аспекти у сфері співробітництва із РФ та Україною, свого позиціонування у регіональних та глобальних відносинах. Ускладнилися перспективи розвитку економічного співробітництва КНР та України, оскільки південно-східні регіони, в які передбачалося вкладати найбільші китайські інвестиції, або були

епіцентром ведення бойових дій (Донецька, Луганська, Харківська області), або були близькими до цієї зони (Дніпропетровська та Одеська області) [5], також загальмувалося і співробітництво між Пекіном та Києвом [6].

В той же час кризові явища не перешкодили розвитку партнерства, лише дещо пригальмувавши його інтенсивність. Про це дозволяли судити зустріч голови КНР Сі Цзіньпіна та Президента України П. Порошенка на Світовому економічному форумі у Давосі. До цього лідери двох держав зустрічалися в кулуарах Саміту з ядерної безпеки у Вашингтоні у квітні 2016 р. Зустріч глав двох держав у Давосі демонструвала пожвавлення політичного діалогу на найвищому рівні між КНР та Україною.

Але, нажалює початок 2022 р. знову загострив міжнародні відносини як регіонального так і глобального рівня. І на позицію офіційного Пекіна у конфлікті впливає ціла низка факторів. Важливими для КНР залишаються відносини з РФ і це необхідно враховувати. Росія і Китай – країни з різним потенціалом. Між ними стосунки симбіозу, але асиметричні. Китай – потужніша країна, тоді як Росія стає через війну слабшою економічно та демографічно. Тому Китай отримує більшу вагу, і залежність Росії від Китаю внаслідок цієї війни ростиме дуже швидко.

Необхідно розуміти, що Китай не займає нейтральної позиції. Китай займає позицію, що відповідає його національним інтересам. Китай прагне, щоб у Росії зберігався скептичний щодо Заходу режим. З іншого боку, Китай зацікавлений у тому, щоб отримати російські ресурси, новітні збройові технології. І у такому контексті КНР робить багато кроків, щоб зберегти відносини з РФ.

У той же час Китай дуже залежить від західних ринків, технологій, доступу до капіталу. І він розуміє, що якщо він однозначно підтримуватиме Росію, то вторинні санкції завдадуть сильного удару по китайському економічному потенціалу. Реагуючи на ці загрози офіційний Пекін займає зважену позицію і робить заяви, що для нього важливим є суверенітет України, що Крим – це Україна, що не визнає референдуми проведені РФ на захоплених територіях.

Підбиваючи підсумки, важливо зазначити: хоча Україна і не є одним із провідних торговельно-економічних партнерів КНР, Пекін надає їй важливого значення з погляду економіки, стратегії та геополітики. Розвиток відносин з Україною перспективний для Пекіна, оскільки країна має сучасні технології, особливо в аерокосмічній і військовій сферах, також Україна цікава з погляду вкладення китайських інвестицій. Більше того, Україна займає важливе геополітичне становище на

Євразійському континенті, це означає, що розвиток ситуації в цій країні впливатиме на стратегічні інтереси багатьох держав.

Тому Китай наполягає сьогодні на «принциповому нейтралітеті» з метою мирного вирішення конфлікту. Цю позицію можна узагальнити у чотирьох пунктах:

1. Непорушність суверенітету та територіальної цілісності всіх країн, включаючи Україну. Китай виступає проти війни, закликає і робить все задля сприяння мирному врегулюванню російсько-українського конфлікту.

2. Менталітет холодної війни і конфронтаційна поведінка стали першопричиною конфлікту. Тому відмова від менталітету та поведінки часів холодної війни є основним виходом із глухого кута якщо ми хочемо врегулювати конфлікт мирним шляхом.

3. Китай готовий активно співпрацювати з європейськими країнами, підтримуючи їхні зусилля щодо пошуку мирного врегулювання. З цією метою голова КНР Сі Цзіньпін провів низку телефонних переговорів та онлайн-зустріч з лідерами Німеччини та Франції. Китай підтримує нормандський формат – тобто чотиристоронні переговори за участю Франції, Німеччини, Росії та України.

4. Китай підтримуватиме нормальні та дружні відносини з Україною, надаючи їй гуманітарну допомогу.

Якщо підсумовувати все сказане вище, можна констатувати, що Китай не бере участі в конфлікті між Росією та Україною, але готовий брати участь у пошуку мирного рішення.

Література:

1. Andrijauskas K. China's Economic Penetration into Post-Soviet Central Asia and Eastern Europe // Lithuanian Foreign Policy Review. 2013. No 30. P. 113–131. URL: <http://lfpr.lt/wp-content/uploads/2015/09/LFPR-30-Andrijauskas.pdf>

2. Общее Коммюнике об установлении дипломатических отношений между Китайской Народной Республикой и Украиной. Режим доступа: <http://cons.parus.ua/map/doc/010JL6B3CD/Obschee-Kommyunike-ob-ustanovloenii-diplomaticheskikh-otnoshenii-mezhdu-Kitaiskoi-Narodnoi-Respublikoi-i-Ukrainoi.html>

3. Украина и Китай подписали Декларацию о стратегическом партнерстве. URL: <http://mignews.com.ua/politics/inukraine/1391615.html>

4. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підручник. К. : Либідь, 2006. 712 с.

5. Rousseau R. China's Growing Economic Presence in Ukraine and Belarus // Strategic Analysis. 2012. Vol. 36. No 1. P. 18–22. URL:

<https://www.yumpu.com/en/document/view/34439686/chinas-growing-economic-presence-in-ukraine-khazar-university>

6. Oleksii O. The Ukraine and China international trade cooperation: impact on the Ukraine trade deficit // Journal of life economics. 2014. No 2. URL: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/104825>

УДК 94(510.2)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-39>

Ямпольська Л. М.

ORCID: 0000-0001-7884-8050

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри всесвітньої історії

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

«ТАЙВАНСЬКЕ ПИТАННЯ» В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ УНІТАРНОСТІ КНР У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Ключові слова: «тайванське питання», «Великий Китай», унітарність, суверенітет, «автономна федерація», міжнародні відносини.

Проблема «двох Китаїв» є дестабілізуючим фактором у розвитку державності КНР. Від її вирішення залежить розвиток геополітичної ситуації та стабільність макроекономічних процесів у Південно-Східній Азії. Інтенсифікація «тайванського питання» та його еволюція залежать від детермінант його виникнення в ході історичного розвитку та сучасних міжнародних відносин.

Обидві держави – КНР і Республіка Китай (РК) – на сьогодні виступають за «Великий Китай», маючи принципово різне розуміння термінологічного контенту. Керівництво КНР пропонує формулу «одна країна – два лади», за якою влада на Тайвані має перетворитися в місцевий автономний уряд. Формула «одна країна – дві системи» як спосіб мирного об'єднання Китаю, була проголошена Ден Сяопіном у 1984 р. і відразу ж привернула увагу міжнародної спільноти. Однак прообразом цього принципу стала концепція Чжоу Еньлая, яка поширилася на початку 70-х рр. ХХ ст. – «одна основна ланка, чотири допоміжних» [6, р. 112]. Основною ланкою в підході до вирішення «тайванської проблеми» мало стати розуміння безумовної необхідності